

4. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2015. 400 с.

5. Підлипняк І. Ю. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку: особливості освітньо-виховного процесу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка, соціальна робота»*. 2017. Випуск 2 (41). С. 194-196.

Наталія Савченко,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗБАГАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛІВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналізуючи соціально-економічну, політичну, культурну ситуації сьогодення, ми спостерігаємо різного роду проблеми соціального становлення дітей. Зокрема, війна в Україні, сигнали повітряних тривог, звуки вибухів, руйнування традиційних сімейних цінностей, виявляють крихкість особистості дитини, нестачу дитячого досвіду. У тяжких умовах воєнного стану дитина може стати жертвою воєнних, національних, соціальних конфліктів, які підриватимуть її духовне, фізичне і моральне здоров'я. Відповідно, з необхідністю постає наукове осмислення проблеми соціалізації в сучасному суспільстві.

Старший дошкільний вік є періодом найбільш інтенсивного соціального розвитку дитини, який повинен розглядатися на чотирьох рівнях: соціальному, інституціональному, міжособистісному, індивідуальному. Саме тому проблема формування соціального досвіду дітей, зокрема, старшого дошкільного віку, набуває особливої актуальності. Виникає нагальна потреба в осучасненні змісту, обґрунтуванні та експериментальній перевірці перспективних форм, методів і власне засобів забезпечення в ЗДО важливого поетапного процесу

формування у дошкільників соціального досвіду участі в суспільному житті та його систематичного вдосконалення.

Дозвіллева життєдіяльність є найкращим засобом для формування у дітей дошкільного віку правильного світосприймання і світовідчуття, глибокого розуміння моральних і духовних цінностей.

Проблему педагогічної організації дозвілля досліджували А. Кузьмінський, Б. Брилін, А. Воловик, М. Фіцула, Г. Троцко, В. Воловик, Ю. Жданович, В. Лупійчук, В. Омеляненко, Н. Цимбалюк, І. Петрова, А. Цьось та інші науковці. Теоретико-методологічні основи розвитку особистості у сфері вільного часу висвітлили М. Аріарський, В. Кірсанов, В. Піча, М. Поплавський, О. Сасихов, Ю. Стрельцов, В. Тріодін; питання дитячого дозвілля – Н. Путіловська, В. Ручкіна, Т. Сущенко, В. Терський, С. Шмаков.

У нашому дослідженні ми виходимо з припущення, що збагачення соціального досвіду у дітей старшого дошкільного віку буде більш ефективним за умови виконання низки педагогічних умов, які сприятимуть гармонійному розвитку дітей. До них належать.

1. *Створення сприятливої психоемоційної атмосфери:* забезпечення комфортного середовища, де діти почуваються впевнено, безпечно та відкрито для взаємодії. Це сприяє розвитку довіри, емпатії та бажання спілкуватися.

2. *Стимулювання особистої зацікавленості дитини:* допомога дитині усвідомити соціальну значущість своєї діяльності через залучення до реальних і цікавих ситуацій. Наприклад, організація сюжетно-рольових ігор або творчих завдань, які демонструють важливість їхніх дій для інших людей.

3. *Залучення батьків до освітнього процесу закладу дошкільної освіти:* співпраця з батьками дозволяє створити єдність підходів до виховання, зміцнити емоційний зв'язок між дитиною та сім'єю. Залучення батьків до спільних заходів, свят або творчих проєктів сприяє формуванню у дитини почуття підтримки та єдності.

4. *Створення позитивної мотивації у вихователів:* педагогічний колектив має бути мотивованим і зацікавленим у процесі збагачення соціального досвіду дітей дошкільного віку.

Розглянемо виокремлені нами педагогічні умови більш детально.

Створення сприятливої психоемоційної атмосфери є однією з найважливіших умов для ефективного розвитку дітей дошкільного віку, оскільки саме емоційний стан дитини значно впливає на всі аспекти її діяльності: гру, творчість, навчання та спілкування.

Емоційний стан дитини є основою її активності та зацікавленості у діяльності. Лише емоційно благополучна дитина готова:

- 1) долати труднощі, які виникають під час продуктивної діяльності;
- 2) проявляти ініціативу та творчість;
- 3) будувати позитивні взаємини з однолітками та дорослими [4].

Без відчуття радості та переживання успіху дитина дошкільного віку може втратити мотивацію, а ситуація невдачі здатна значно вплинути на її самооцінку та емоційний стан. Навіть тимчасова невдача може стати причиною відмови дитини від улюбленої справи, що, у свою чергу, гальмує розвиток її творчих здібностей і віру у власні сили [1, с. 15].

Наступна умова: стимулювання особистої зацікавленості дитини

Стимулювання особистої зацікавленості дитини дошкільного віку у розумінні соціальної значущості результатів своєї діяльності є важливим аспектом її розвитку.

Дитина, яка розуміє, що її дії мають вплив на оточення, починає усвідомлювати свою роль у соціумі. Це формує почуття відповідальності за результати своєї діяльності. Стимулювання зацікавленості пробуджує у дитини внутрішню мотивацію, яка є основою саморозвитку [1].

Методи стимулювання пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

1. Створення значущих ситуацій. Наприклад, доручити дитині відповідальне завдання, результат якого буде важливим для всієї групи, наприклад, підготувати матеріали для спільної гри або вистави.

2. Обговорення результатів діяльності: разом із дітьми аналізувати, як їхні дії вплинули на оточення, що принесло користь або радість іншим людям.

3. Залучення до соціально корисних справ. Наприклад, організація екологічної акції, участь у допомозі молодшим дітям або спільна підготовка до свята.

4. Підтримка ініціативності: дозволяти дітям пропонувати власні ідеї, пояснювати їхню важливість та реалізовувати в рамках групової діяльності [1, с. 16].

Створення ситуацій успіху є одним із найефективніших методів позитивного підкріплення, спрямованого на зміцнення віри дитини у власні сили. На відміну від звичайного заохочення, цей метод вимагає від педагога значно більших зусиль. Проте правильно організовані ситуації успіху можуть суттєво посилити мотивацію дитини дошкільного віку до діяльності.

Наступною умовою є *залучення батьків до участі в освітньому процесі*.

Однією з ключових умов ефективного дошкільного виховання є взаємодія педагогів із сім'єю вихованця, адже саме сім'я відіграє першорядну роль у розвитку дитини та її соціалізації.

Тісна співпраця закладу дошкільної освіти та сім'ї є запорукою успішного розвитку дитини. Поєднання їхніх зусиль створює гармонійні умови для формування особистості дитини дошкільного віку, збагачення його соціального досвіду та підготовки до подальшого життя у суспільстві. Важливо, щоб виховання дитини стало спільною метою, що об'єднує педагогів і батьків.

Сучасна практика дошкільного виховання демонструє, що батьки мають потребу в психолого-педагогічних знаннях та оволодінні ефективними способами взаємодії зі своїми дітьми. Водночас, недостатня розробленість практичних методів допомоги

батькам актуалізує пошук нових форм, методів та умов роботи з батьками, спрямованих на підвищення їхньої компетентності [3].

Успішна співпраця між педагогами та батьками можлива лише за умови, якщо педагоги виступають як порадики та партнери, розмірковуючи разом із батьками та погоджуючи спільні дії, основою взаємин є довіра та спільна відповідальність за виховання дитини.

Для активізації виховних можливостей батьків доцільно використовувати активні форми взаємодії, такі як:

- дискусійні зустрічі: обговорення важливих питань виховання.

- практикуми та тренінги: відпрацювання ефективних способів спілкування з дитиною.

- спільні дозвілля дорослих і дітей: спільні ігри, творчі заходи, які зближують усіх учасників.

- фольклорні сімейні вечори: популяризація традицій та формування цінностей через родинну культуру.

- пізнавально-ігрові вікторини: залучення до освітнього процесу у легкій і цікавій формі [2].

Регулярна співпраця між педагогами та батьками дозволяє:

1. Ефективно збагачувати соціальний досвід дітей дошкільного віку, формуючи у них цінності, навички комунікації та соціальної адаптації.

2. Краще зрозуміти дитину, розглядаючи її поведінку в різних ситуаціях та з різних точок зору.

3. Виявити індивідуальні особливості дитини, її сильні сторони, потреби та потенціал.

4. Сприяти розвитку здібностей та формуванню важливих життєвих орієнтацій [2].

Остання умова: створення позитивної мотивації у вихователів

Для ефективного збагачення соціального досвіду дітей дошкільного віку у культурно-дозвільній діяльності необхідно також забезпечити позитивну мотивацію вихователів.

Мотивація педагогів є основою для підвищення ефективності їхньої діяльності. Високий рівень професійної мотивації дозволяє педагогу:

- розвивати творчий підхід до роботи.
- ефективно взаємодіяти з дітьми, враховуючи їхні індивідуальні потреби.
- створювати нові методи та форми роботи, спрямовані на збагачення соціального досвіду дітей [2].

Таким чином, виділені нами умови – створення сприятливої психоемоційної атмосфери, стимулювання особистої зацікавленості дитини, залучення батьків до освітнього процесу та формування позитивної мотивації у педагогів – є найбільш ефективними для збагачення соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в культурно-дозвіллевій діяльності.

Дотримання зазначених педагогічних умов дозволить ефективніше організувати культурно-дозвільну діяльність, спрямовану на збагачення соціального досвіду дітей. Це сприятиме не лише розвитку комунікативних навичок і емпатії, а й формуванню позитивного ставлення до соціальних взаємин у дошкільному віці. Реалізація цих умов створює сприятливе середовище для всебічного розвитку дитини, формування її моральних якостей і соціальних навичок, що забезпечує гармонійний розвиток особистості та успішну адаптацію у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Гриньків А. Роль культурно-дозвіллевої діяльності у процесах соціалізації дитини. Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 33. С. 15-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_33_4 (Дата звернення: 27.11.2024).
2. Гузь В., Жейнова С., Таган Л. Організаційно-педагогічні умови ефективної взаємодії дошкільного закладу з сім'єю. *Молодь і ринок*. 2018. № 3. С. 27-30.
3. Корнієнко С. Сім'я і заклад дошкільної освіти - одна родина: навчально-методичний посібник. Київ : Владос, 2018. 180 с.
4. Косенчук О. Дитина в соціумі: впроваджуємо ДКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. № 4. С. 3-5.